

Didier Pollefeyt en Ellen De Boeck (red.)

Levensbeschouwelijke vakken
in het onderwijs vandaag

ANDERS KIJKEN

thomas
www.godsdienstonderwijs.be

De foto op de voorkaft is de Vlooybergtoeren te Tielt-Winge, ontworpen door architect Yves Willems en zijn bureau Close to Bone.

Deze foto is gekozen omwille van zijn dynamiek. De zwevende trap in roestvrij staal is een opmerkelijk postmodern hedendaags kunstwerk te midden van de Hagelandse natuur. Bovenaan is het uitzicht prachtig en is het zwevende opklimmende gevoel van de trap werkelijk voelbaar. Postmoderne constructie of trap naar de hemel? Het laat je in alle geval 'anders kijken'.

Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck

Anders kijken
Levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs vandaag
Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck

2015 – Thomas, Faculteit Theologie en Religiewetenschappen
Sint Michielsstraat 4, bus 3100, 3000 Leuven

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 9789090287904

Inhoud

Inleiding (Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck)	5
Op zoek naar een identiteit en de rol van levensbeschouwelijk onderwijs (Dirk De Wachter)	7
Verschillen en verbinden. Bijdrage van de levensbeschouwelijke vakken aan de samenlevingsopbouw (Mark Van de Voorde)	14
Inspirerend en verrijkend. De – onvervangbare – intrinsieke waarde van een christelijk levensbeschouwelijk vak (Claudia Gärtner).....	24
Leren spelen met vuur. Naar een praktische hermeneutiek van het christendom in handelingsgerichte religieuze educatie (Thom Geurts)	35
Krijgen onze jongeren nog godsdienstles? Het perspectief van ouders op het katholiek secundair onderwijs (Johanna De Deken)	49
Anders kijken. <i>YouTube</i> , levensbeschouwing en levensbeschouwelijke identiteit (Nikolaas Sintobin)	54
De moraal is het verhaal. De tien geboden van Kieslowski en de films van de gebroeders Dardenne in godsdienstonderwijs en samenlevingsopbouw (Luc Delaey).....	60
Personalia	93

Inleiding (Didier Pollefeyt & Ellen De Boeck)

Graag bieden wij u deze bundel *Anders kijken. Levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs vandaag* als een *e-book* op Thomas (www.godsdienstonderwijs.be) aan. De vraag die aan de grondslag ligt van de verschillende bijdragen van dit werk is hoe we op een positieve manier de betekenis van levensbeschouwing en (confessioneel) levensbeschouwelijk onderwijs kunnen begrijpen en onderbouwen. De confessionele vakken zitten vandaag vaak in de verdediging. Ze moeten zich verantwoorden waarom ze ‘nog’ zin en betekenis hebben of waarom daar ‘nog’ aan vast gehouden wordt. Deze bundel kiest een radicaal andere invalshoek. Er wordt vanuit een analyse van het menselijk zoeken naar betekenis en zin, vanuit de noden van de samenleving en vanuit de rijkdom van de christelijke traditie nagedacht op welke manier confessionele vakken levensbeschouwing een onmisbare bijdrage kunnen leveren.

In de eerste bijdrage reflecteert Dirk De Wachter over de rol van het levensbeschouwelijke in het onderwijs vandaag. Uitgangspunt voor zijn betoog is de vaststelling dat onze zogenaamde ‘gelukssamenleving’ meer en meer mensen ongelukkig maakt. Het onderwijs heeft volgens De Wachter de taak om jonge mensen meer te ondersteunen in hun zoektocht naar een eigen identiteit. Hechting, communicatie, verhalen, stilte en bescheidenheid lijken De Wachter essentiële componenten voor goed onderwijs en voor een authentiek leven als mens.

In een tweede bijdrage beschrijft Mark Van de Voorde de bijdrage van levensbeschouwelijke vakken aan de opbouw van de samenleving. Basisstelling van zijn betoog is dat mensen vandaag hun identiteit moeten zoeken in een tijd van vertwijfeling. Van de Voorde stelt dat de bijdrage van levensbeschouwing in het onderwijs vier belangrijke dimensies heeft: kennismaking en verstaan van de christelijke cultuur; aanreiken van een taal die over de finesses van het leven gaat; levensbeschouwing als permanente kritiek op de samenleving; en tot slot geen neutraliteit te midden van de pluralistische realiteit.

Van de Voorde besluit dat respectvolle tolerantie slechts mogelijk is wanneer we onze eigen levensbeschouwing kennen. Hij stelt dat we, om te kunnen verbinden, moeten weten waarin we verschillen van de ander.

Claudia Gärtner legt de focus in de derde bijdrage op de onvervangbare, intrinsieke waarde van een christelijk levensbeschouwelijk vak. Ze tracht zowel vanuit de filosofie als de theologie in te gaan op de vraag in welke mate de particulariteit van het christendom levensbeschouwelijke vakken kan verrijken. Tevens illustreert ze vanuit het werk van de Oekraïense kunstenaar Boris Mikailov de aandacht voor de onderdrukten en de waardigheid van elk persoon en maakt ze duidelijk op welke wijze de particuliere invalshoek van het christendom één van de grootst mogelijke kansen op leven en zin biedt.

Thom Geurts tracht een antwoord te geven op de vraag op welke manier het christendom inhoud van religieuze educatie kan zijn, rekening houdend met de transformatie van religie in onze samenleving. Hiervoor gaat hij vooreerst in op het concept ‘transformatie van religie’ vanuit sociaal-cultureel onderzoek. Vervolgens tracht hij deze transformatie te verbinden met

een handelingsgerichte benadering van religie. Daarna beschrijft hij enkele inzichten uit de sociale handelingstheorie en de sociale persoonlijkheidstheorie die van belang zijn en tot slot geeft hij aanbevelingen voor de plaats van de christelijke traditie in de context van religieuze educatie die recht doet aan de transformatie van religie in onze samenleving.

Johanna De Deken gaat in op het perspectief van ouders binnen het katholiek secundair onderwijs vanuit de vraag of onze jongeren op school nog ‘godsdienstles’ krijgen. Door middel van empirisch onderzoek analyseert zij het geloofsprofiel van ouders in relatie tot hun verwachtingen en hun reële ervaringen met het godsdienstonderwijs. Ze komt tot de vaststelling dat vooral de verwachtingen die ouders hebben ten aanzien van het godsdienstonderwijs bepalen in welke mate ze dit onderwijs ook als zinvol ervaren.

Met een bijdrage over *Youtube* reikt Nikolaas Sintobin zijn ervaringen en methode aan om praktisch aan de slag te gaan met levensbeschouwelijk relevant filmmateriaal. Hij formuleert zowel voorwaarden als mogelijkheden voor het gebruik van *Youtube* in de levensbeschouwelijke vorming van allerlei doelgroepen, ongeacht de leeftijd.

Luc Delaey gaat in op het gebruik van de films van de gebroeders Dardenne en de tien geboden van Kieslowski, vanuit de overtuiging dat literatuur en (kunst)films een belangrijke rol kunnen spelen in de morele opvoeding van jongeren. Vanuit recente analyses van onze samenleving zoals deze van Paul Verhaeghe en Dirk De Wachter maakt hij de concrete koppeling naar wat de betere kunstfilm en literatuur kan betekenen in de religieuze opvoeding van jongeren.

Tot slot gaat Liesbeth Last in op het gebruik van iconen in de klas om ‘het gelaat van Christus’ en godsbeschouwelijkheid ter sprake te brengen. Ze beschrijft zowel een inhoudelijk theoretisch pad, als een mogelijke didactische werkvorm om met deze christocentrische thematiek aan de slag te gaan. Ze reflecteert eveneens over het binnenbrengen van gebed vanuit iconen.

We hopen dat deze bundel de lezer inspiratie mag bieden om op een positieve manier in de dynamiek van levensbeschouwelijk onderwijs binnen te stappen, als leerkracht, als leerling, als ouder van leerlingen, of als iemand die bezorgd is voor de kwaliteit van ons onderwijs, onze kerk en samenleving van morgen.